

ZÁVEREČNÁ SPRÁVA Z VÝSKUMNEJ ÚLOHY:

B. Osobnostné predpoklady fenoménu hoaxov, dezinformácií, konšpirácií, propagandy a spravodlivej vojny na populácii dospelých a ich wellbeing.

Základné informácie o úlohe:

- **Cieľ:** Cieľom predkladaného projektu bolo analyzovať vnímanie hoaxov, dezinformácií, konšpiračných teórií a propagandy medzi mladými ľuďmi v Českej a Slovenskej republike. Projekt, financovaný programom Erasmus+, sa zameriava na výskum mediálnej gramotnosti a skúma, ako adolescenti vnímajú a reagujú na dezinformácie v online prostredí. S narastajúcim využívaním digitálnych médií medzi mladými je nevyhnutné rozvíjať ich schopnosť kriticky analyzovať a vyhodnocovať informácie, ktoré im prúdia zo sociálnych sietí a spravodajských portálov. Dôležitým cieľom projektu bolo identifikovať výzvy v oblasti mediálnej gramotnosti a navrhnúť efektívne stratégie vzdelávania. Výskum sa tiež zameril na pohľady pedagógov a pracovníkov s mládežou na stav mediálnej výchovy, čo má prispieť k rozvoju vzdelávacích programov zameraných na rozpoznávanie a reagovanie na dezinformácie.
- **Časové obdobie:** 1.1.2023 - 31.12.2024
- **Riešitelia:**
 - Vedúca úlohy: Mgr. Karin Belovičová
 - Interní/é riešitelia/ky: Mgr. Jarmila Zsírosová, PaedDr. Robert Tomšík, PhD.,
 - Externí/é riešitelia/ky: Mgr. Kristína Blažeková, PhD., Doc. Mgr. Lukas Blinka, PhD., Mgr. Daniel Carbol, Mgr. Lucie Čejková, PhD., Mgr. Estera Kövérová, PhD., Mgr. Zuzana Scott, PhD., Mgr. Klára Smejkal, PhD., Doc. Mgr. et Mgr. Jan Šerek, PhD., Mgr. Kamila Uvírová

Konkretizácia cieľov úlohy:

A. Fókusové skupiny s adolescentmi

Cieľom tejto oblasti je preskúmať, ako adolescenti vnímajú a reagujú na dezinformácie a súvisiace pojmy (hoax, dezinformácia, konšpiračná teória, propaganda). Zamerať sa na to,

aké metódy používajú pri overovaní informácií, aké faktory ovplyvňujú ich hodnotenie pravdivosti informácií, a aký vplyv má osobná relevancia tém a rodinný kontext. Ďalej sa skúma emocionálna reakcia na dezinformácie a vnímanie zraniteľnosti určitých skupín (napr. detí a seniorov).

B. Fókusové skupiny s dospelou populáciou

V tejto oblasti sa zameriavame na skúmanie postojov učiteľov a iných dospelých pracujúcich s mládežou k mediálnej výchove a gramotnosti. Cieľom je zistiť, ako vnímajú svoju schopnosť učiť mediálnu výchovu, aké prekážky pociťujú pri výučbe, ako aj nedostatok vzdelávacích príležitostí a podporu zo strany vedenia. Skúma sa tiež, aké faktory ovplyvňujú ich frustráciu a pocity osamotenía pri výučbe tejto témy.

C. Online mapovanie

Cieľom tejto oblasti je získať hlbšie poznanie o skúsenostiach s dezinformáciami mladých ľudí naprieč celým Slovenskom. Zámerom je analyzovať, aké informačné zdroje sú najviac používané mladými ľuďmi, pričom sa skúma ich vnímanie alternatívnych a bulvárnych médií. Skúma sa, aké témy sú častejšie predmetom dezinformácií a aké sú reakcie respondentov na tieto informácie. Ďalej sa hodnotí, aká je účasť mladých ľudí na preventívnych programoch zameraných na odhaľovanie dezinformácií a aké sú ich osobné skúsenosti s podvodnými informáciami.

D. Medzinárodná konferencia HoDeKoProM

Cieľom tejto aktivity je priniesť výskumné zistenia širšej odbornej verejnosti a poskytnúť priestor pre sieťovanie odborníkov venujúcich sa téme dezinformácií. Konferencia je pre 120 účastníkov zo Slovenskej a Českej republiky. Z konferencie sú vyhotovené audiovizuálne záznamy, ktoré sú dostupné širokej verejnosti.

E. Česko - Slovenská Platforma HoDeKoProM

Vytvorenie česko-slovenskej odbornej platformy HoDeKoProM ponúka príležitosť systematicky a dlhodobo riešiť negatívny vplyv hoaxov, dezinformácií, konšpirácií a propagandy na mládež a jej duševné zdravie. Platforma HoDeKoProM je aktívna počas celého trvania projektu, zapája sa do prípravy a realizácie, príp. hodnotenia focus groups a online mapovania, sleduje čiastkové výstupy a prináša trendy v elimináciu negatívneho vplyvu HoDeKoPro na mládež. Platforma je aktívna v prezenčnej a online forme, so stretnutiami členov platformy v pravidelných dvojmesačných intervaloch.

Teoretické a empirické východiská:

Dezinformácie, hoaxy, konšpiračné teórie a propaganda sú fenomény, ktoré majú čoraz väčší vplyv na verejnú diskusiu a formovanie názorov v súčasnej spoločnosti. S rozvojom

digitálnych technológií, najmä prostredníctvom sociálnych médií, sa tieto fenomény stali dostupnými v širšom meradle, čo umožňuje ich rýchle šírenie a prijímanie verejnosťou. Cieľom tohto textu je analyzovať rôzne formy nepravdivých informácií, ich charakteristiky, mechanizmy šírenia a vplyv na jednotlivcov a spoločnosť.

Teoretické rámce v oblasti dezinformácií, hoaxov, konšpiračných teórií a propagandy sa opierajú o koncepty z oblasti mediálnej komunikácie, psychológie a sociológie. Dezinformácie sa definujú ako nepravdivé informácie, ktoré sú vytvárané a šírené s cieľom manipulovať verejnosť. Ide o úmyselné zavádzanie, ktoré má vplyv na správanie a názory jednotlivcov. Hoaxy sú správy, ktoré sa šíria hlavne prostredníctvom internetu a sociálnych médií a majú za cieľ dosiahnuť vysokú viralitu, často vyvolávajú šok, strach alebo sľubujú výhody za interakciu s obsahom. Konšpiračné teórie, na druhej strane, predstavujú štruktúrované, ale neoverené a nepodložené vysvetlenia reálnych udalostí, ktoré tvrdia, že za nimi stoja tajné sprisahania. Propaganda je formou komunikácie, ktorá je zameraná na manipuláciu a formovanie verejných názorov a postojov v prospech konkrétnych politických alebo ideologických cieľov.

Empirické štúdie sa zameriavajú na skúmanie toho, ako dezinformácie ovplyvňujú verejnosť, najmä v kontexte mladých ľudí a dospelých. Výskumy ukazujú, že mladí ľudia častejšie čelia hoaxom a konšpiračným teóriám na sociálnych médiách, pričom často nemajú dostatočné zručnosti na ich rozpoznanie a kritické posúdenie. Dospelí, najmä učitelia, sú zasa frustrovaní nedostatkom podpory a školení v oblasti mediálnej gramotnosti, čo ovplyvňuje ich schopnosť efektívne učiť a šíriť tieto zručnosti ďalej. Empirické zistenia tiež naznačujú, že reakcie na dezinformácie môžu byť silne emocionálne, čo môže viesť k polarizácii spoločnosti. Na základe dostupných teoretických a empirických výsledkov boli jednotlivé výskumné premenné zadefinované nasledovne:

- Dezinformácie – sú to úmyselne vytvorené a šírené nepravdivé správy, ktorých cieľom je zavádzať, oklamať a manipulovať publikum. Hlavné témy dezinformácií sú väčšinou závislé od spoločenského kontextu, predovšetkým sa teda týkajú toho, čo aktuálne rezonuje v spoločnosti. Stretávame sa najmä s dvoma typickými príkladmi dezinformácií – hoaxy a konšpiračné teórie.
- Hoaxy – podvodné správy šírené prostredníctvom internetu, ktoré sa spravidla vydávajú za pravdu. Ich hlavným znakom je to, že vyzývajú na ďalšie šírenie – cieľom je dosiahnuť viralitu. Hoaxy môžu byť veľmi jednoduché - majú šokovať, vyvolať obavy alebo sľubujú výhody a odmeny za lajky a komentáre. Tieto sú pomerne ľahko odhaliteľné (napr. falošné citáty, nepravdivé správy o úmrtiach celebrit). Hoaxy môžu byť aj komplexnejšie a ťažšie odhaliteľné, príkladom môžu byť tzv. mestské legendy (hoax o dodávkach unášajúcich deti, či infikovaných ihlách v MHD).
- Konšpiračné teórie – neoverené, zo strany relevantných autorít nepodložené a oficiálnymi zdrojmi neakceptované informácie, ktoré varujú pred nebezpečnými sprisahaniami. Od

hoaxov sa odlišujú najmä tým, že sa spravidla zakladajú na nejakej udalosti, ktorá sa reálne stala, avšak odmietajú oficiálne vysvetlenia týchto udalostí a ponúkajú rôzne nepodložené teórie o tom, čo sa „naozaj“ stalo a kto za tým stojí. Nesú v sebe prvky tajomna a predpokladajú, že za všetkým je jednotlivec alebo úzka skupina ľudí, ktorá chce s nekalým úmyslom ovládať svetové dianie.

- Propaganda – účelom propagandy je pôsobiť na publikum a cielene formovať jeho postoje, myšlienky, názory a správanie tak, aby boli v súlade s úmyslami propagandistov. Významným nástrojom propagandy je manipulácia ľudí cez dezinformáciu.

Sumarizácia výsledkov výskumného šetrenia

Výskumné šetrenie sa zameriavalo na skúmanie vnímania dezinformácií, hoaxov, konšpiračných teórií a propagandy medzi mladými ľuďmi v Slovenskej a Českej republike. Cieľom bolo získať hlbšie pochopenie ich správania, prístupov k overovaniu informácií a reakcií na nepravdivé informácie v digitálnom prostredí. Štúdia bola realizovaná prostredníctvom fókusových skupín s adolescentmi a dospelými, ako aj online mapovaním správania mladých ľudí pri kontakte s dezinformáciami.

V tejto časti uvádzame hlavné zistenia z realizovaného výskumu. Podrobnosti týkajúce sa opisu metodologických postupov, vyvinutých a použitých meracích nástrojov, sú uvedené vo Výskumnej správe z Projektu¹.

A. Výskumný súbor

Adolescenti boli študenti prvých a druhých ročníkov stredných škôl: Gymnázium ($n_{SR} = 5$; $n = 6$), Stredná odborná škola s maturitou ($n_{SR} = 7$; $n_{ČR} = 8$), Stredná odborná škola bez maturity ($n_{SR} = 7$; $n_{ČR} = 8$) a v jednej skupine to boli klienti nízkoprahového zariadenia ($n_{SR} = 7$; $n_{ČR} = 4$). Spolu sa do výskumu zapojilo $N = 52$ respondentov (38,5% boli ženy; 61,5% boli muži). V

Hlavné zistenia z fókusových skupín s adolescentmi

- Problémy s definovaním pojmov: Mladí ľudia (Slovensko a Česko) mali problém presne rozlíšiť medzi pojмами hoax, dezinformácia, konšpiračná teória a propaganda, často ich zamieňali alebo považovali za synonymá.
- Rôzne prístupy k overovaniu informácií: Mladí ľudia v oboch krajinách používali internet a sociálne siete na získavanie informácií, pričom si uvedomovali riziká niektorých zdrojov, ako sú podcasty a neoverené webové stránky.

¹ Belovičová, K. a kol. (2024). *Dezinformácie z pohľadu mladých ľudí a mediálnej výchovy (slovensko-český kontext): Výskumná správa z projektu HoDeKoProM - Vnímanie hoaxov, dezinformácií, konšpirácií a propagandy medzi mladými ľuďmi.*

- Prvý dojem a overovanie informácií: Mladí ľudia často hodnotili pravdivosť informácií na základe prvého (často vizuálneho) dojmu.
- Dôležitosť osobnej relevancie informácie: Pokiaľ sa informácie, s ktorými sa mladí ľudia stretli, týkali osobne relevantnej témy, boli ochotní investovať viac času a energie do overenia pravdivosti danej informácie.
- Vplyv rodiny: Rodičia a starší príbuzní boli dôležitým zdrojom informácií a dôveryhodnými autoritami pre mladých ľudí.
- Emočné reakcie na dezinformácie: Reakcie na dezinformácie boli rôznorodé, od ľahostajnosti po silné negatívne emócie ako hnev alebo smútok. Hnev a smútok bol často spojený s osobnou relevanciou informácie, alebo sa objavil, keď dezinformácie cielili na zraniteľné populácie, ako sú deti a seniori.
- Vnímanie zraniteľných skupín: Mladí ľudia považovali deti a seniorov za najzraniteľnejších voči dezinformáciám, pričom obviňovali nedostatočnú technologickú gramotnosť.
- Riešenia: Respondenti diskutovali, ale zároveň odmietli systémové riešenie cenzúrou, kedy by sa nepravdivé obsahy mazali. Podporili riešenia formou vzdelávania a pripisovania osobnej zodpovednosti jednotlivcom, za ich vlastnú mediálnu gramotnosť.
- Zdieľanie informácií: Mladí ľudia zdieľali dezinformácie len zriedka, a ak, tak hlavne pre zábavu, pričom ignorovali nezaujímavé alebo nudné informácie.

B. Výskumný súbor

Jedna skupina sa zamerala primárne na učiteľov, ktorí mediálnu výchovu učia, buď ako samostatný predmet alebo ako prierezovú tému v rámci svojho predmetu ($N_{SR}=5$, z toho 3 ženy; $N_{CR}=7$, z toho 6 žien). Druhá skupina sa zamerala na ľudí mimo školského systému. Išlo o ľudí, ktorí napríklad pracujú v organizáciách, ktoré sa mediálnemu vzdelávaniu venujú, alebo o ľudí, ktorí pracujú s mládežou v rôznych nízkoprahových zariadeniach a v rámci práce s mládežou sa témy mediálnej gramotnosti aktívne venujú ($N_{SR}=6$, z toho 4 ženy; $N_{CR}=7$, z toho 6 žien).

Hlavné zistenia z fókusových skupín s dospelou populáciou

- Presvedčenie o vlastných kompetenciách: Učitelia často spochybňovali svoje schopnosti učiť mediálnu gramotnosť, čo ovplyvnilo ich sebadôveru v práci s témami mediálnej gramotnosti.
- Nedostatok vzdelávacích príležitostí: Respondenti opakovane vyjadrovali frustráciu z nedostatku špecializovaných školení a certifikácií, ktoré by im poskytli potrebné zručnosti a motiváciu na ďalšie vzdelávanie v oblasti mediálnej gramotnosti.

- Osamotenosť a potreba spolupráce: Učítelia pociťovali silný pocit osamotenía pri výučbe mediálnej gramotnosti, pričom chýbala tímová práca a podpora kolegov, čo prispievalo k ich frustrácii a pocitom izolácie.
- Vnímané limity mediálnej gramotnosti: Respondenti sa zhodli, že ich vlastná úroveň mediálnej gramotnosti bola na porovnanie so študentmi niekedy nedostatočná, čo viedlo k obavám o ich schopnosť efektívne učiť a odovzdať potrebné znalosti.
- Nedostatok systémovej podpory: Učítelia vyjadrovali potrebu väčšej podpory zo strany vedenia a politických autorít, aby mohli zabezpečiť kvalitnú výučbu mediálnej gramotnosti bez obáv týkajúcich sa obmedzeného času a dostupnosti zdrojov.

Zhrnutie kvalitatívnej časti

Kvalitatívny výskum priniesol cenné informácie o vnímaní dezinformácií, hoaxov a propagandy medzi mladými ľuďmi v Českej a Slovenskej republike. Napriek určitým obmedzeniam sa domnievame, že tento výskum prispel k hlbšiemu pochopeniu vnímania rizík digitálneho prostredia dospelými a identifikoval kľúčové oblasti, v ktorých je potrebné posilniť mediálnu gramotnosť. Výsledky budú užitočné nielen pre odborníkov zapojených do vzdelávania, ale aj pre všetkých, ktorí sa snažia predchádzať rizikám spojeným so šírením nepravdivých informácií medzi mladými ľuďmi.

C. Výskumný súbor

Do výskumu bolo zaradených $N = 2075$ respondentov/-iek. Súbor bol rovnomerne rozdelený vzhľadom na rod respondentov/-iek: $n = 910$ respondentov boli muži (43,8 %), $n = 1064$ boli ženy (51,3 %), a $n = 101$ osôb sa identifikovalo ako „iné“ (4,9 %). Priemerný vek respondentov/-iek bol $M = 15,37$ rokov. Zastúpenie respondentov/-iek vzhľadom na navštevovaný typ školy, bolo nasledovné: 57,6 % ($n = 1195$) navštevovalo základnú školu, 30,7 % ($n = 636$) bolo na strednej škole a 10,0 % ($n = 208$) študovalo na gymnáziu (vrátane 8-ročných gymnázií). Geografická distribúcia respondentov/-iek naprieč Slovenskom bola rôznorodá. Najviac respondentov/-iek pochádzalo z Banskobystrického kraja ($n = 534$ osôb, 25,7 %), nasledovaného Košickým krajom ($n = 392$ osôb, 18,9 %) a Prešovským krajom ($n = 252$ osôb, 12,1 %). Najmenej respondentov/-iek pochádzalo z Trnavského a Žilinského kraja (zhodne po $n = 145$ osôb, 7,0 %).

Hlavné zistenia z online mapovania

- Zdroje informácií: Najdôležitejším zdrojom informácií sú pre mladých ľudí sociálne siete. Väčšina nesleduje alternatívne ani bulvárne médiá. Starší častejšie sledujú tradičné denníky, zatiaľ čo mladší sledujú viac televízie.

- Témy HoDeKoPro: Rod respondentov súvisel s témami dezinformácií, s ktorými prichádzali mladí ľudia do kontaktu. Ženy častejšie evidovali nepravdivé informácie pri témach zdravia a životného prostredia, muži a osoby iného rodu pri téme financií.
- Reakcie na HoDeKoPro: Mladší respondenti na základných školách častejšie reagovali na dezinformácie, a to v podobe písania vysvetľujúcich, či zosmiešňujúcich komentárov.
- Všeobecná HoDeKoPro mentalita: Starší respondenti vo veku 19 a viac rokov sú viac presvedčení o zámernom šírení nepravdivých informácií zo strany médií, politikov, či organizácií.
- Osobné skúsenosti s podvodmi: Väčšina respondentov a respondentiek nikdy nereagovala na podvodné súťaže alebo podvodné správy.
- Účasť na preventívnom programe: Viac ako polovica mladých ľudí nikdy neabsolvovala žiadne vzdelávanie zamerané na odhaľovanie nepravdivých informácií.

Zhrnutie kvantitatívnej časti

Prezentované výsledky poukazujú na to, ako mladí ľudia pristupujú k informáciám a ako sa správajú pri kontakte s tými nepravdivými, pričom sa tieto skúsenosti môžu líšiť vzhľadom na rod, vek, či typ navštevovanej školy. Informácie v najväčšej miere získavajú v online priestore, najmä na sociálnych sieťach. Nie je preto žiadnym prekvapením, že sa v tomto prostredí zároveň najčastejšie stretávajú aj s nepravdivými informáciami, a to hlavne pri témach politického diania a LGBTI+. Čo sa týka emocionálneho prežívania, mladí ľudia pociťujú emócie skôr zriedka, pričom prevládajú negatívne emócie ako hnev a znechutenie. Prevažuje tendencia správať sa pasívne, čiže nereagovať a ignorovať nepravdivé informácie, a to v online prostredí i reálnom svete. Nejakú formu aktivity sú ochotnejší/-ie vyvinúť mladší/-ie respondenti/-ky zo základných škôl. Väčšina mladých ľudí je presvedčená o zámernom konaní rôznych aktérov, ktorí manipulujú s informáciami za účelom dosiahnutia vlastných cieľov. Vzhľadom na presvedčenia o pravdivosti vybraných konšpiračných naratívov je možné konštatovať, že existujú mladí ľudia, ktorí týmto naratívom veria, pričom náchylnejší/-ie sú skôr mladší/-ie respondenti/-ky. Viac ako polovica opýtaných neabsolvovala vzdelávanie zamerané na overovanie informácií. Dáta z online mapovania prispievajú k pochopeniu faktorov, ktoré môžu vplyvať na skúsenosti slovenskej mládeže súvisiace s dezinformáciami.

Záver a implementácie do praxe

Predložená správa analyzuje významné aspekty spojené s vnímaním hoaxov, dezinformácií, konšpiračných teórií a propagandy v prostredí mladých ľudí v Slovenskej a Českej republike. Zistenia z realizovaných fókusových skupín a online mapovania priniesli cenné poznatky o skúsenostiach mladých ľudí s nepravdivými informáciami, ako aj pohľad dospelých profesionálov na stav mediálnej gramotnosti a vzdelávania. Dáta boli zbierané v období od

novembra 2023 do apríla 2024, ktoré bolo poznačené významnými udalosťami, ako pandémie, vojnou na Ukrajine či izraelsko-palestínskym konfliktom. Tieto situácie často predstavujú úrodnú pôdu pre šírenie neoverených a klamlivých informácií, čo môže viesť k polarizácii spoločnosti.

Adolescenti zúčastnení v rozhovoroch zo stredných škôl a nízkoprahových zariadení uviedli, že sa aktívne o túto problematiku príliš nezaujímajú, no vnímajú jej prítomnosť v spoločenskom diskurze. Sú si vedomí existencie nepravdivých informácií v online priestore i v osobných interakciách a majú určitú mieru uvedomenia o rizikách digitálneho prostredia. Napriek tomu však nezaujímajú systematický prístup k overovaniu informácií a ich schopnosti rozlišovať pravdivé informácie od nepravdivých sú obmedzené. Vo väčšine prípadov sa spoliehajú na vlastnú intuíciu, pričom aktívnejšie riešia iba témy, ktoré ich osobne zaujímajú. Primárnym zdrojom informácií sú pre nich sociálne siete, čo potvrdzujú aj dáta z online mapovania.

Kvantitatívna časť výskumu rozšírila poznatky získané z fókusových skupín a potvrdila, že mladí ľudia vo veku 13 až 25 rokov majú skúsenosti s nepravdivými informáciami, najmä z online prostredia. Sociálne siete, hoci sú hlavným zdrojom informácií, sú zároveň priestorom šírenia dezinformácií. Pri posudzovaní pravdivosti informácií a reagovaní na nepravdivý obsah sú mladí skôr pasívni, pričom emócie, ako hnev či znechutenie, pociťujú len zriedkavo. Skúsenosti s mediálnou výchovou zameranou na rozpoznávanie dezinformácií malo menej ako 50 % respondentov, čo svedčí o nedostatočnej integrácii tejto prierezovej témy do školských vzdelávacích programov. Výpovede dospelých respondentov z fókusových skupín poukazujú na príčiny tohto stavu.

Pedagogickí pracovníci a pracovníci s mládežou v nízkoprahových zariadeniach čelia viacerým prekážkam pri realizácii mediálnej výchovy. Spomínajú nedostatok kvalitných zdrojov, overených materiálov a systémovej podpory, čo u nich často vyvoláva pocity neistoty a izolácie. Jedným z výstupov projektu preto bol prehľad existujúcich preventívnych programov, ktoré môžu slúžiť ako inšpirácia pre rozvoj mediálnej gramotnosti.

Tento výskumný projekt poskytol hodnotné poznatky o vnímaní nepravdivých informácií mladými ľuďmi a odhalil kľúčové oblasti, kde je potrebné posilniť mediálnu gramotnosť. Výsledky sú prínosné nielen pre odborníkov v oblasti vzdelávania, ale aj pre širšiu komunitu zainteresovaných aktérov snažiacich sa o znižovanie rizík spojených s dezinformáciami.

Výstupy

- Belovičová K. (2023). *Čo je nové v projekte HoDeKoProM?*. Newsletter VÚDPaP, 2023, č. 08, s. 5-8. Dostupné na: <https://vudpap.sk/newsletter/newsletter-8-2023/>
- Zsírosová J. (2023). *Konšpiračné teórie*. Newsletter VÚDPaP, 2023, č. 09, s. 6-9. Dostupné na: <https://vudpap.sk/newsletter/newsletter-9-2023/>
- Belovičová K., Zsírosová J. (2023). *Skupinové rozhovory a online mapovanie v rámci projektu HoDeKoProM*. Newsletter VÚDPaP, 2023, č. 12, s. 9-10. Dostupné na: <https://vudpap.sk/newsletter/newsletter-12-2023/>
- Zsírosová, J., Belovičová, K. *Radikalizácia a extrémizmus mládeže a vplyv dezinformácií na tieto fenomény*. Webinár VÚDPaP, záznam dostupný na: <https://vudpap.sk/webinare/webinar-97-radikalizacia-a-extremizmus-mladeze-a-vplyv-dezinformacii-na-tieto-fenomeny/>
- Zsírosová J., Belovičová K. (2024). *Digitálne správanie mladých v kontexte hoaxov a dezinformácií - Výsledky výskumu z projektu HoDeKoProM*. Prednáška na konferencii Dieťa v ohrození, 30.5.2024, Bratislava. Záznam dostupný na: <https://www.youtube.com/watch?v=83fR9UZRG14>
- Tomšík R., Zsírosová J., Belovičová K.(2024). *Testovanie 8-dimenzionálneho modelu spokojnosti s osobnou pohodou na súbore Slovenského študentstva*. Poster na konferencii Dieťa v ohrození, 29.-30.5.2024, Bratislava.
- Zsírosová J., Belovičová K. (2024). *Spúšťame prihlasovanie na medzinárodnú konferenciu "HoDeKoProM - Konferencia o dezinformáciách a mediálnej gramotnosti u mladých ľudí"*. Newsletter VÚDPaP, 2024, č. 7, s. 4. Dostupné na: <https://vudpap.sk/newsletter/newsletter-7-2024/>
- Zsírosová J., Belovičová K. (2024). *Hoaxy, dezinformácie a konšpirácie medzi mladými ľuďmi*. Podcast Nahlas o deťoch, redaktorka Darina Mikolášová, 19.08.2024. Dostupné na: <https://vudpap.sk/podcasty/hoaxy-dezinformacie-a-konspiracie-medzi-mladymi-ludmi/>
- Zsírosová J., Belovičová K. (2024). *Mladí ľudia často pri kontakte s dezinformáciami necítia nič. Na sociálnych sieťach veľa krát len bezcieľne „scrolujú“*. Z Tlačová správa, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, 09.09.2024. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/mladi-ludia-casto-pri-kontakte-s-dezinformaciami-necitia-nic-na-socialnych-sietach-velakrat-len-bezcielne-scroluju/>
- Zsírosová, J., Tomšík, R., Belovičová, K. (2024). *Viera mládeže v konkrétne HoDeKoPro tvrdenia*. Poster na konferencii HoDeKoProM, 11.10.2024, Bratislava.
- Zsírosová, J., Belovičová, K., Tomšík, R. (2024). *HoDeKoProM: Ako mladí ľudia dôverujú médiám v dobe dezinformácií?*. Poster na konferencii HoDeKoProM, 11.10.2024, Bratislava

Zsírosová, J., Tomšík, R., Belovičová, K. (2024). *HoDeKoProM: Mládež a ich kontakt s HoDeKoPro témami*. Poster na konferencii HoDeKoProM, 11.10.2024, Bratislava.

Čejková, L. *Falsehoods in the Feed: How Adolescents Conceptualize and Navigate False Information on Online*. Poster na konferencii: International Conference on Social Media & Society. 16-18.7.2024, London, UK.

Dieťa v centre odbornej pozornosti: Hoaxy, dezinformácie, konšpiračné teórie a propaganda. 2024, č. 3, 44 s. ISSN: 2644-5395. Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2024/12/DCP-2024-3.pdf>

Belovičová, K., Zsírosová, J. (2024). *HoDeKoProM - Vnímanie dezinformácií očami mladých*. Prednáška na konferencii 3xKaM, 21.11.2024, Bratislava/Online.

Belovičová, K. a kol. (2024). *Dezinformácie z pohľadu mladých ľudí a mediálnej výchovy (slovensko-český kontext): Výskumná správa z projektu HoDeKoProM - Vnímanie hoaxov, dezinformácií, konšpirácií a propagandy medzi mladými ľuďmi*. 61 s. Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2024/10/Sprava-HoDeKoProM-SK-verzia.pdf>

Belovičová, K. a kol. (2024). *Dezinformace z pohledu mladých lidí a mediální výchovy (slovensko-český kontext): Výzkumná zpráva z projektu HoDeKoProM – Vnímání hoaxů, dezinformací, konspirací a propagandy mezi mladými lidmi*. 60 s. Dostupné na: <https://vudpap.sk/wp-content/uploads/2024/10/Sprava-HoDeKoProM-CZ-verzia.pdf>

Ďalšie odkazy súvisiace s Projektom a výskumnou úlohou:

Podstránka VÚDPaP: <https://vudpap.sk/podporne-cinnosti-vudpap/projekty-vudpap/projekty-erasmus/hodekoprom/>

Webová stránka: www.hodekoprom.eu

Použitá literatúra

American Psychological Association. (2023). *Using psychological science to understand and fight health misinformation*. <https://www.apa.org/pubs/reports/misinformation-recommendations.pdf>

Baker, G., Faxon-Mills, S., Huguet, A., Pane, J. F., & Hamilton, L. S. (2022). *Approaches and obstacles to promoting media literacy education in U.S. schools*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA112-19.html

Brown, J. D., & Bobkowski, P. S. (2011). Older and newer media: Patterns of use and effects on adolescents' health and well-being. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 95-113. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00717.x>

- Bruder, M., et al. (2013). Measuring individual differences in generic beliefs in conspiracy theories across cultures: Conspiracy mentality questionnaire. *Frontiers in Psychology*, 4, 225. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00225>
- Buckingham, D. (2003). *Media education: Literature, education, and transitional culture*. Cambridge University Press.
- Kačínová, V., a kolektív. (2023). *Onlinové dezinformácie ako výzva pre školskú výuku: Príklady dobrej praxe výuky mediálnej výchovy na základných a stredných školách*. Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzita sv. Cyrila a Metóda v Trnave.
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus groups: A practical guide for applied research* (5th ed.). SAGE Publications.
- Lipkin, M. C., Culver, S. H., & Redmond, T. (2020). A snapshot: The state of media literacy education in the United States. In *Mediálne literatúry in disruptive media environment* (pp. 23-35). Routledge.
- Livingstone, S. (2014). The participation paradigm in audience research. *The Communication Review*, 16(1-2), 21-30. <https://doi.org/10.1080/10714421.2013.757174>
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). SAGE Publications.
- Smahel, D., Machackov, H., Mascheroni, G., Dedkov, L., Staksrud, E., Olafson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01ofo>
- Tomšík, R. (2017). *Kvantitatívny výskum v pedagogických vedách: Úvod do metodológie a štatistického spracovania*. Nitra: PF, UKF.
- Van der Linden, S., & Roozenbeek, J. (2020). Psychological inoculation against fake news. In *Routledge eBooks* (pp. 147-169). <https://doi.org/10.4324/9780429295379-11>
- Yeleussiz, A. (2024). Exploring EFL teachers' perceptions of media literacy in Kazakhstan. *Journal of Social Studies Education Research*, 15(1), 282-316.

V Bratislave dňa 10.12.2024

.....
vedúci výskumnej úlohy

.....
vedúci úseku pre výskumu